REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

UNISVET
uvajanje novih izobraževalnih programov na področju storitev

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Ivana Ciglič

ZAVAROVALNO PRAVO

Program: EKONOMSKI TEHNIK
Modul: Zavarovalne storitve
Vsebinski sklop: OSNOVE ZAVAROVALNEGA PRAVA

Ljubljana, oktober 2011

Srednje strokovno izobraževanje

Program: **Ekonomski tehnik**

Modul: **Zavarovalne storitve**
Vsebinski sklop: **Osnove zavarovalnega prava**

Naslov učnega gradiva
Zavarovalno pravo

Ključne besede**: obligacijsko pravo, odškodninsko pravo, obveznosti zavarovanca in zavarovalnice, zavarovalna pogodba, varstvo konkurence, varstvo potrošnikov**

Seznam kompetenc, ki jih zajema učno gradivo:
ZP1 Zagotavljanje uresničevanja odškodninskega in pogodbenega prava v zavarovalništvu.
ZP2 Zagotavljanje uresničevanja pravnega sistema in njegovih sestavnih delov pri varstvu potrošnikov in konkurence.
ZP3 Razlaganje vsebine pogodb najpogostejših premoženjskih in osebnih zavarovanj na konkretnih primerih.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.764(075.3)(0.034.2)

CIGLIČ, Ivana
Zavarovalno pravo [Elektronski vir] / Ivana Ciglič. - El. knjiga. - Ljubljana : GZS, Center za poslovno usposabljanje, 2011. - (Srednje strokovno izobraževanje. Program Ekonomski tehnik. Modul Zavarovalne storitve. Vsebinski sklop Osnove zavarovalnega prava)

Način dostopa (URL):
http://www.unisvet.si/index/index/activityld/44. - Projekt UNISVET

ISBN 978-961-6413-75-6

258521088

Avtorica: **Ivana Ciglič**
Recenzent: **Dr. Alojz Klaneček**
Lektorica: **Maria Horvath Klaneček**

Založnik: **GZS Ljubljana, Center za poslovno usposabljanje**
Projekt unisVET
URL: http://www.unisvet.si/index/index/activityld/44
Kraj in datum: **Ljubljana, september 2011**

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons.
Priznanje avtorstva – Nekomercialno – Deljenje pod enakimi pogoji.

Učno gradivo je nastalo v okviru projekta unisVET Uvajanje novih izobraževalnih programov v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju s področja storitev za obdobje 2008–2012, ki ga sofinancirata Evropska unija preko Evropskega socialnega sklada in Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013.
Razvojne prioritete: razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev, izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.
Vsebina gradiva v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino nosi avtor.

UVODNI NAGOVOR AVTORICE GRADIVA

Gradivo je nastalo na podlagi literature in internetnih virov ter slovenske zakonodaje o zavarovalnem pravu. Prilagojeno je srednješolskemu nivoju, t.j. programu Ekonomski tehnik. Dijaki se že v začetku šolanja na ekonomskem programu spoznate z osnovami gospodarskega prava, z gospodarskimi družbami, nekoliko kasneje tudi s civilnim pravom, kamor spadajo obligacijsko, družinsko, dedno pravo itd.

Zavarovalno pravo pa je specifično in ga dijaki obravnavate kasneje, ko že usvojite okvirno znanje s področja splošnega prava.

Vsebina gradiva je razdeljena na štiri poglavja. Najprej je opredeljeno zavarovalno pravo, nato odškodninsko pravo, v tretji točki temeljne značilnosti zavarovalne pogodbe ter v zadnjem poglavju varstvo konkurence in varstvo potrošnikov na zavarovalniškem področju.

Vsebina poglavij je kratka in jedrnata, ker naj bi dijakom prikazala predvsem osnove zavarovalnega prava in tudi zato, ker so nekateri cilji (npr. pogodba v zavarovalništvu) podrobneje obravnavani v gradivu z naslovom **Pot do zavarovalnega zastopnika.**

Na koncu vsakega poglavja so vprašanja za ponavljanje in priporočilo za medpredmetne povezave. Novi pojmi so pojasnjeni v slovarju na koncu gradiva.

Priporočam, da dijaki za več znanja pregledate tudi literaturo in vire, ki so navedeni na koncu gradiva.

VSEBINA

UVOD *5*

1. ZAVAROVALNO PRAVO *6*

1.1 Kaj ureja statusno zavarovalno pravo **6**

1.2 Zavarovalni subjekti **7**

2. ODŠKODNINSKO PRAVO *11*

2.1 Obligacijsko pravo **11**

2.2 Odškodninsko pravo **12**

2.3 Zastaranje odškodninske terjatve **18**

2.4 Vrste odškodninske odgovornosti **20**

3. ZAVAROVALNA POGODBA *23*

3.1 Elementi zavarovalne pogodbe in udeleženci v pogodbi **23**

3.2 Oblika pogodbe in zavarovalni pogoji **24**

3.3 Obveznost zavarovalca oziroma zavarovanca **25**

3.4 Obveznost zavarovalnice **27**

3.5 Trajanje zavarovanja **27**

4. VARSTVO KONKURENCE IN VARSTVO POTROŠNIKOV *29*

4.1 Varstvo konkurence **29**

4.2 Varstvo potrošnikov **31**

5. VAJE ZA PREVERJANJE *33*

Literatura in viri *41*

Kazalo slik *41*

Kazalo tabel *42*

Slovarček *43*

Priloge *47*

UVOD

Korenine prava segajo daleč v zgodovino. Začelo se je v starem Rimu in to pravo je še danes osnova za študij pravnih znanosti. Začelo se je, ker so si morali ljudje postaviti neka pravila, ki so bila namenjena odnosom med ljudmi in pravnimi subjekti.

Vsaka država funkcionira po svojem pravu. Zato imamo pravne akte, kot so ustava, zakoni, podzakonski akti, pravilniki, uredbe itd.

Slovenija ima svoje pravne akte, odkar pa je članica Evropske unije (v nadaljevanju EU), nas zavezujejo še njeni pravni akti oz. nam narekujejo obnašanje tako v gospodarstvu kot v zasebnem življenju.

Po vsebini je pravo sestavljeno iz več pravnih področij, kot so ustavno pravo, kazensko pravo, civilno pravo, gospodarsko pravo, delovno in socialno pravo itd.

Zavarovalno pravo je del civilnega prava oziroma obligacijskega prava. Pravo v zavarovalništvu predstavlja sistem pravil, ki je namenjen urejanju pravnih odnosov med pravnimi subjekti pri zavarovalnih poslih. Povezano je z vsemi ostalimi področji prava.

Zavarovalnice so oblikovane kot delniške družbe. Posebnosti in organizacijo delniških družb ste dijaki spoznali pri predmetu Sodobno gospodarstvo. Sedaj pa boste spoznali zavarovalno in odškodninsko pravo ter sistem varstva potrošnikov in varstva konkurence.

1. ZAVAROVALNO PRAVO

Cilji

Ko boste spoznali to poglavje, boste znali:

- opisati glavne gospodarske subjekte, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zavarovalništvom,
- pojasniti družbeno-ekonomski pomen zavarovanja in
- pojasniti pomen obvladovanja tveganj za zavarovalno dejavnost.

Zavarovalništvo pomeni zagotavljanje gospodarske varnosti z izravnavanjem nevarnosti. Na zavarovalnem trgu delujejo organizatorji zavarovalnih storitev, ki upravljajo s sredstvi zavarovancev in tako zagotavljajo njihovo varnost. Zaradi tega so pod strogim državnim nadzorom.

Zavarovalno pravo je zelo široko. Podlaga zanj je Zakon o zavarovalništvu (v nadaljevanju ZZavar). V tem poglavju se bomo omejili zgolj na statusno zavarovalno pravo, ki ureja odnose med subjekti, povezanimi z zavarovalno dejavnostjo. Sem ne spadajo subjekti, ki se ukvarjajo s socialnim, zdravstvenim in pokojninskim zavarovanjem. Subjekti zavarovalnega prava so: zavarovalnice, pozavarovalnice, zavarovalni pooli oz. združenja in zavarovalni zastopniki ter posredniki.

1.1 Kaj ureja statusno zavarovalno pravo

Statusno zavarovalno pravo regulira vse postopke o:

- ustanovitvi,
- poslovanju,
- nadzoru in
- prenehanju delovanja posameznega subjekta.

Temeljni predpis, ki ureja področje zavarovanja v Sloveniji, je ZZavar. Temelji na naslednjih načelih:

- **načelo preglednosti delovanja zavarovalne dejavnosti** (vsakemu zavarovancu morajo biti dostopni vsi podatki o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembni za odločitev nakupa zavarovalne storitve),

- **načelo varnega in skrbnega poslovanja** (zavarovalnice morajo zavarovalne storitve opravljati v interesu zavarovanca),
- **načelo obvladovanja tveganj** (zavarovalnice delujejo dolgoročno in so vedno sposobne izpolniti prevzete obveznosti),
- **načelo nadzora** (država oziroma državna agencija bedi nad izvajanjem zavarovalnih dejavnosti).

1.2 Zavarovalni subjekti

Zavarovalnica je pravni subjekt s sedežem v Republiki Sloveniji. Lahko ima tudi poslovne enote in podružnice. Podružnice niso pravne osebe, so pa vpisane v sodni register.

V Sloveniji opravljajo zavarovalne dejavnosti tudi tuje zavarovalnice ali pa podružnice tujih zavarovalnic s področja EU, ki poslujejo v skladu s pravnim redom EU in za katere veljajo tudi določbe ZZavar. Zavarovalnice smejo po ZZavar opravljati le zavarovalniške posle, in sicer samo premoženjska ali pa samo življenjska zavarovanja. Starejše zavarovalnice, ki so bile ustanovljene pred novim ZZavar iz leta 2000, izvajajo obe vrsti zavarovanj. Zato jih imenujemo **kompozitne zavarovalnice.** Zavarovalnice, ki pa se ukvarjajo le z življenjskim ali le s premoženjskim zavarovanjem, pa imenujemo **enovite** zavarovalnice.

Zavarovalna delniška družba

Zavarovalna delniška družba je delniška družba, ki od Agencije za zavarovalni nadzor pridobi dovoljenje za opravljanje zavarovalniških poslov. Pravna podlaga za to sta ZZavar in Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD). Ustanovi jo lahko ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki sprejmejo statut. Ko ima družba zagotovljen kapital in ko imenuje začasne organe družbe, se lahko vpiše v sodni register.

Organi družbe so:

- najmanj dvočlanska **uprava** (je zakoniti zastopnik družbe, določa poslovno politiko družbe, oblikuje finančni načrt, organizira letni načrt dela, izvršuje sklepe, ki jih sprejme skupščina),
- **nadzorni svet** (nadzoruje vodenje družbe, imenuje člane uprave in predsednika uprave),
- **skupščina delničarjev** (je organ delničarjev, kjer delničarji uresničujejo svoje upravljavske pravice, skupščina izvoli člane nadzornega sveta, odloča

o temeljnih vprašanjih, kot so: delitev dobička, sprejemanje letnega poročila, sprememba statuta, itd.).

Najnižji znesek **osnovnega kapitala** zavarovalne delniške družbe ali zajamčeni kapital je za premoženjsko zavarovalnico 2.200.000 EUR, za življenjsko pa 3.200.000 EUR.

Delnice zavarovalne delniške družbe se glasijo le na ime in morajo biti v celoti vplačane v denarju. Delnica daje imetniku delnice pravico do udeležbe pri upravljanju družbe in pravico do dela dobička - dividende.

Zavarovalni pool

Pool je samostojna pravna oseba oziroma gospodarsko interesno združenje, ki nastane, ko se več zavarovalnic ali družb za opravljanje zavarovalnih poslov združi z namenom medsebojne pomoči in pospeševanja zavarovalniške dejavnosti. Zavarovalnice oz. članice sklenejo pogodbo, s katero opredelijo firmo, sedež, dejavnost, organiziranost in podobno. Pool nastopa v svojem imenu in na račun članic. Pool odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, hkrati pa za njegove obveznosti odgovarjajo tudi članice z vsem svojim premoženjem.
V Sloveniji med drugimi deluje jedrski pool. Pojavil se je na področju zavarovanja katastrofalnih rizikov, kot na primer pri jedrskih nesrečah, potresih in podobno.

Slovensko zavarovalno združenje

V Slovensko zavarovalno združenje se združujejo zavarovalnice, ki v Sloveniji opravljajo zavarovalniške posle. To je gospodarsko interesno združenje in zanj velja enako kot za pool. Glavne naloge združenja so :

- organiziranje sistema zelene karte,
- izvajanje nalog, za katere ga pooblastijo članice,
- pomoč pri reševanju škod, ki jih povzročijo neznana ali nezavarovana vozila,
- izobraževanje zavarovalnih zastopnikov in posrednikov.

Zaradi teh nalog ima združenje vrsto strokovnih komisij, odborov in podobno.

Zavarovalni zastopnik

Zavarovalni zastopnik je oseba, ki je bodisi zaposlena v zavarovalnici bodisi je z zavarovalnico ali z družbo za opravljanje zavarovalnih poslov sklenila pogodbo za

opravljanje poslov v imenu in za račun zavarovalnice. Zavarovalni zastopnik sme sklepati zavarovalne pogodbe, jih spreminjati, izdajati zavarovalne police, pobirati premije in sprejemati izjave, naslovljene na zavarovalnico. Skratka, zastopnik sme sklepati zavarovalne pogodbe, ne sme pa izvrševati zavarovalnih pogodb. Naloge zastopnika so:

- informiranje in svetovanje,
- obveščanje,
- pomoč pri nastopu zavarovalnega primera itd.

Zavarovalni zastopnik mora za delo pridobiti dovoljenje Agencije za nadzor. Pred tem pa mora imeti najmanj eno leto delovnih izkušenj in opravljen preizkus znanja, ki ga v Sloveniji izvaja Slovensko zavarovalno združenje.

Zavarovalni posrednik

Zavarovalni posrednik je, tako kot zastopnik, vmesni člen med zavarovalnico in stranko. Ne opravlja zavarovalne dejavnosti in ne odgovarja za obveznosti iz sklenjenih zavarovalnih pogodb. Njegova osnovna funkcija je, da zgolj posreduje pri sklepanju zavarovalnih pogodb in da vzdržuje stike med njima. Razlika med posrednikom in zastopnikom je, da posrednik sklepa posle v svojem imenu in na svoj račun ter tako odgovarja za lastna ravnanja. Njegovo delo je, da spravlja stranke (zavarovalca in zavarovalnico) v stik, z namenom, da potem one same sklenejo določen posel.

Obvladovanje tveganj

Pri opravljanju zavarovalne dejavnosti je njena glavna posebnost obvladovanje tveganj. Ker zavarovalnice upravljajo z denarjem, morajo biti pravila poslovanja stroga in natančna. Tveganja je moč obvladati predvsem s pravo poslovno politiko in z zadostnim kapitalom. Zavarovalnica mora poslovati tako, da je:

a) **likvidna** – da je v vsakem trenutku sposobna pravočasno izpolniti svoje obveznosti in
b) **solventna** – da je trajno sposobna izpolniti sprejete obveznosti.

Zavarovalnice morajo v zvezi z zavarovalnimi posli oblikovati ustrezne **rezervacije**, ki so namenjene kritju prihodnjih obveznosti iz zavarovanj in morebitnih izgub zaradi tveganj. Obstaja več vrst rezervacij: škodne rezervacije, tehnične rezervacije, matematične rezervacije in druge.

Druge oblike obvladovanja tveganj pa so še **pozavarovanje, sozavarovanje** in redno poročanje organom državnega nadzora. Zavarovalnica je dolžna

pozavarovati tisti del prevzetih nevarnosti, ki po posebnih izračunih presegajo njene lastne deleže v izravnavi nevarnosti. Tako je zavarovalnica vsako leto dolžna sprejeti program pozavarovanja.

Vprašanja za ponavljanje:

1. Naštejte subjekte zavarovalnega trga in pojasnite njihovo vlogo.
2. Kdo lahko v RS opravlja zavarovalne posle?
3. Pojasnite značilnosti zavarovalne delniške družbe.
4. Naštejte glavne naloge Slovenskega zavarovalnega združenja.
5. Kakšna je razlika med zavarovalnim zastopnikom in zavarovalnim posrednikom?
6. Kaj je namen ustanovitve poola oz. gospodarskega interesnega združenja v zavarovalništvu?

Medpredmetna povezava: EKONOMIKA POSLOVANJA, ANGLEŠČINA

V priročniku Slovenski računovodski standardi 2006 (v nadaljevanju SRS 2006) primerjajte postavke bilance stanja gospodarske družbe s postavkami bilance stanja zavarovalniške družbe.

Nadgradnja: Primerjajte še slovensko bilanco stanja zavarovalnice iz SRS 2006 z angleško bilanco stanja, ki jo boste našli v knjigi z naslovom Slovar zavarovalništva, avtorice Helene Krašovec, na strani 42.

2. ODŠKODNINSKO PRAVO

Cilji

Ko boste spoznali to poglavje, boste znali:

- razložiti pojem in pomen obligacijskega prava,
- razložiti pomen in značilnosti odškodninskega prava kot pomembnega dela obligacijskega prava,
- pojasniti temeljne predpostavke za nastanek odškodninske obveznosti in
- našteti odškodninske obveznosti.

Odškodninsko pravo izhaja iz obligacijskega prava, ki ste ga že spoznali pri ekonomiki poslovanja. Da bi lažje razumeli pojem zavarovanja in zavarovalno pogodbo, je torej treba poznati odškodninsko pravo. Ponovimo osnove.

2.1 Obligacijsko pravo

Obligacijsko pravo je eno najstarejših področij prava in sodi v okvir civilnega prava. Za civilno pravo, še posebej pa za obligacijsko pravo, velja, da omogoča strankam v razmerju oblikovati svoje pravice in obveznosti, saj jim te pravice in obveznosti niso vnaprej predpisane.

Obveznost ali obligacija je pravno razmerje med vsaj dvema osebama, zaradi katerega je ena izmed njih (upnik) upravičena terjati od druge neko dajatev ali storitev (opustitev) premoženjske vrednosti, druga (dolžnik) pa je dolžna, da jo izpolni. Upnik ima zoper dolžnika terjatev, dolžnik pa dolg nasproti upniku.

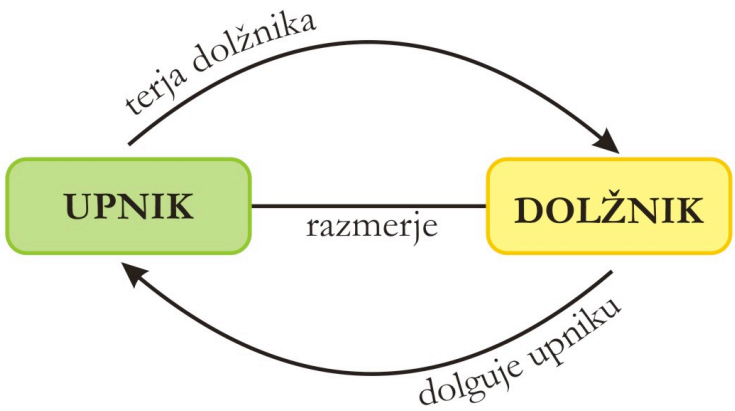

Slika 1: Prikaz obligacijskega razmerja.

Ko je obveznost izpolnjena, se s tem ukine pravna vez med upnikom in dolžnikom. Obveznosti so **poslovne** in **neposlovne**. Poslovne obveznosti nastanejo s pogodbo, neposlovne pa zaradi kakšnega dogodka ali dejanja strank, ki nastane brez poslovne volje strank. Del neposlovnih obveznosti predstavljajo odškodninske obveznosti.

Obligacijsko pravo je sestavljeno iz splošnega in posebnega dela. V splošnem delu so definirana temeljna načela in splošna pravila obligacijskega prava. V posebnem delu pa so opredeljene posamezne pogodbe, med njimi tudi **zavarovalna pogodba**.

Za pravilno razumevanje zavarovanja in zavarovalne pogodbe je treba poznati odškodninsko pravo, ki ima predvsem povračilno funkcijo ali funkcijo povrnitve škode, ne pa funkcijo kaznovanja zaradi povzročitve škode.

2.2 Odškodninsko pravo

Odškodninsko pravo je imelo sprva značaj kaznovalnega prava, torej kaznovalen pomen, z razvojem pa je postala njegova temeljna funkcija predvsem povrnitev škode, ki ima lahko tudi naravo zadoščenja. Škoda se lahko povrne v smislu vrnitve v prejšnje stanje (povrnitev škode v naravi) ali v obliki tolažbe (z denarjem). Primer vrnitve v prejšnje stanje je, če se pogorela hiša obnovi, primer v obliki tolažbe pa je denar v primeru telesnih poškodb.

V Sloveniji odškodninsko pravo ureja Obligacijski zakonik (v nadaljevanju OZ). Odškodninsko pravo ima torej predvsem funkcijo povrnitve škode, ne pa funkcijo kaznovanja zaradi povzročitve škode.

Za objektivno odgovornost morajo biti izpolnjeni štirje elementi odškodninske odgovornosti:

- **nedopustno škodljivo dejstvo** (npr. voznik je prevažal tovor pod vplivom alkohola),
- **škoda** (npr. pošiljka kristalnih vaz je razbita,
- **vzročna zveza med škodljivim dejstvom škodo** (npr. škoda ne bi nastala, če ne bi voznik prehitro vozil zaradi vinjenosti),
- **odškodninska odgovornost**, ki temelji na vzročnosti in ne na krivdi.

Ker je odškodninska obveznost dejansko prisotna vsakodnevno, so njena pravila za urejanje dokaj obširna. Več o tem si lahko preberete v OZ.

Nedopustno ravnanje

Nedopustno ravnanje je ravnanje osebe, ki se ne sklada s pravili pravnega reda. Škodo oseba lahko povzroči tako, da nekaj stori ali pa ne stori tistega, kar je bila dolžna storiti in s tem opusti dolžno ravnanje.

Primer:

Ko gre pacient na operacijo, mora v to privoliti. V primeru nesreče pa je bil operiran brez privolitve (bil je v nezavesti), ker je zdravstveno osebje izpolnilo svojo dolžnost.

Odškodninska obveznost pa ni vedno posledica človekovega ravnanja, ampak jo lahko povzroči tudi kak dogodek. Največkrat gre za naključja, za katera odgovarjajo določene osebe.

Primer:

Nekdo je imel v hiši nevarno snov, ki je eksplodirala.

V določenem primeru je lahko nedopustno ravnanje tudi dopustno. Povzročena škoda je v tem primeru bistveno manjša od preteče škode.

Primer:

Otrok je jokal v zaklenjenem stanovanju. Nekdo je razbil balkonska vrata in rešil otroka.

Škoda

Škodo definiramo kot vsako prikrajšanje, ki ga pravo priznava in varuje. Škoda je lahko **neposredna** ali pa **posredna**. Za slednjo je značilno, da je med vzrokom in posledico še kakšen vmesni samostojni dogodek.

Primer:

Nekdo je padel po stopnicah in si zlomil nogo. To je neposredna škoda.
Posredna škoda: ker je imel človek zlomljeno nogo, ni mogel opravljati svojega poklica, kar mu je povzročilo izgubo dohodka.

V osnovi delimo škodo na **premoženjsko** in **nepremoženjsko**. Prej se je pojavila premoženjska škoda kot nepremoženjska. Nepremoženjska škoda je posledica telesnih poškodb ali posegov v človeško telo (telesne bolečine, strah, duševne bolečine) in kršitve določenih osebnostnih pravic (kršitev dostojanstva, odvzem prostosti, okrnitev ugleda). Pravica do povrnitve nepremoženjske škode je strogo osebna pravica, kar pomeni, da je omejena pri prenosu na drugo osebo. Pri posledicah telesnih poškodb ali smrti se lahko poleg nepremoženjske škode pojavi tudi premoženjska škoda, in sicer v obliki izgubljenega zaslužka, izgubljenega preživljanja, potrebe po dodatni negi in skrbi.

Primer za premoženjsko škodo:

Podjetniku je zgorela poslovna zgradba. Škoda se kaže v razliki med premoženjem, ki ga je imel oškodovanec pred nedopustnim ravnanjem in po njem. Hkrati je izgubil tudi zaslužek, kar mu je zmanjšalo premoženje.

Primer za nepremoženjsko škodo:

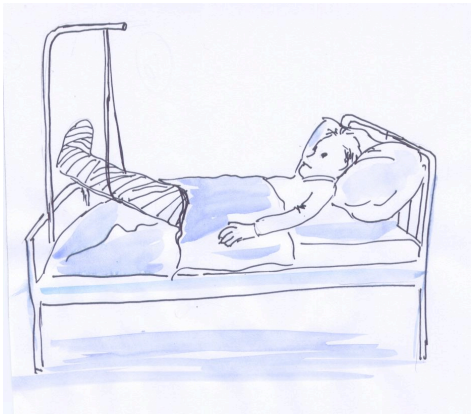

Odškodnina za telesne poškodbe. Gospa je v prometni nezgodi utrpela nateg vratnih vezi in udarec v obraz ter v koleno. Imela je močne bolečine. Dva tedna je bila zdravljena v bolnišnici, nato je bila še dva meseca doma in se zdravila z analgetiki ter hodila na fizioterapijo. Ob nezgodi se je močno prestrašila, tako da ne ve, ali bo lahko še kdaj sedla za volan. Nezgoda ji je pustila tudi trajne posledice. Te se kažejo v slabši gibljivosti vratne hrbtenice in kolena. Posledice zmanjšujejo življenjsko aktivnost in koncentracijo, zato bo prisiljena delati v službi s krajšim delovnim časom. Zahtevala bo lahko odškodnino za bolečine, za strah in za zmanjšanje splošnih življenjskih aktivnosti.

Vzročna zveza med nedopustnim ravnanjem in škodo

Vzročna zveza je povezava med nedopustnim ravnanjem in posledico, tj. nedopustno škodo. Ta zveza je lahko:

a) **objektivna** (za škodo od stvari ali dejavnosti, iz katerih izvira večja škodna nevarnost za okolico, se odgovarja ne glede na krivdo) ali
b) **subjektivna** (kdor povzroči škodo drugemu, jo je dolžan povrniti, če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde).

Primer:

Posrednik naroči za podjetje X prevoz in zamolči, da je to podjetje plačilno nesposobno. Prevoznik opravi prevoz za podjetje X in izstavi račun, toda plačila ne dobi. Obstaja objektivna zveza med vzrokom in posledico. Če bi bil prevoznik obveščen, da je podjetje slabo, ne bi opravil storitve.

Primer:

Neki gospodinji je v loncu eksplodirala konzerva z vnaprej pripravljeno hrano. Nastala je škoda – telesne poškodbe in premoženjska škoda. Na embalaži je bilo napisano opozorilo, da se pri pogrevanju konzerve voda sme segreti le do 60 stopinj Celzija. Gospodinja pa tega ni upoštevala, zato v tem primeru ne obstaja vzročna zveza.

Primer:

Za škodo, ki jo drugemu povzroči mladoletnik, medtem ko je pod nadzorstvom šole, odgovarja šola, razen če dokaže, da je opravljala nadzorstvo z dolžno skrbnostjo ali da bi škoda nastala tudi pri skrbnem nadzorstvu.

Odgovornost

V okviru predpostavke odgovornosti za škodo oziroma odškodninske odgovornosti se obravnavajo vprašanja sposobnosti odgovarjanja za škodo in same odgovornosti.

Pri **sposobnosti odgovarjati za škodo** gre za vprašanje prištevnosti in sposobnosti biti odgovoren. Po našem pravu se sposobnost biti odgovoren ali deliktna odgovornost pridobi s 14. letom. Do takrat nosijo odgovornost za ravnanje otrok starši (do 7. leta objektivno, nato pa krivdno ali subjektivno).

Odgovornost je lahko subjektivna ali pa objektivna. Temeljna odgovornost je **subjektivna odgovornost**, ki pomeni, da povzročitelj škode ne ravna s skrbnostjo, ki se od njega pričakuje. Razloge za objektivno odgovornost pa predstavljajo primeri nevarnih dejavnosti ali stvari, pri katerih redno, tudi ob veliki pazljivosti, prihaja do škod, za katere nihče subjektivno ne odgovarja. V takih

primerih, ko se te nevarne dejavnosti praviloma izvršujejo v korist nosilca dejavnosti, bi bilo nepravično, da bi škodo trpel oškodovanec sam.

Subjektivna odgovornost oziroma krivda pozna več oblik krivde:

Naklep ali **namen**: je najhujša oblika krivde. Dejanje je storjeno z naklepom, če je storilec vedel za posledico, ki bo nastala iz njegovega dejanja, pa jo je kljub temu hotel.
Malomarnost: je lažja oblika krivde. Malomarnost se presoja po skrbnosti, ki se zahteva v poslovnem svetu.
Težka (ali **huda**) **malomarnost**: je ravnanje v nasprotju s skrbnostjo navadnega, povprečnega človeka.
Lahka (ali lažja) malomarnost: pa je zanemarjanje skrbnosti, ki se zahteva od vestnega gospodarja (ravnanje kot dober gospodar ali kot dober strokovnjak).

Primer:

Kraja denarnice iz avtomobila. Če bi bila denarnica v avtomobilu na vidnem mestu, avto pa zaklenjen, bi takšno ravnanje opredelili kot navadna malomarnost, saj bi skrben človek denarnico zaprl v predal, da ne bi vabila tatov. Če bi bil avto odklenjen, bi bila to velika malomarnost, saj nobena povprečna oseba tega ne bi storila.

Objektivna odgovornost temelji na vzročnosti in je fizična ali pravna oseba odgovorna vedno, kadar škodni dogodek, tj. vzrok za škodo, izvira iz nevarne stvari ali nevarne dejavnosti (npr. avtomobilistu med vožnjo odpovedo zavore). Obstoj vzročnosti se predpostavlja, če nastane škoda v zvezi z nevarno snovjo ali nevarno dejavnostjo. Odgovorna oseba mora dokazati, da vzrok za škodo ne izvira iz nevarne stvari ali dejavnosti. Bolj točno, dokazati mora enega izmed točno določenih oprostilnih razlogov, torej da je škoda posledica:

- **višje sile**: tj. okoliščina, ki je zunanja, nepričakovana in neizogibna,
- **dejanja oškodovanca samega**: npr. pošiljatelja ali prejemnika oz. potnika,
- **dejanja tretje osebe**: ki ga ni bilo mogoče pričakovati ali se mu izogniti.

Primer:

Na rahli strmini je bil parkiran avtomobil. Ročna zavora je nenadoma popustila, zato se je avto brez voznika zaletel v hišo. Lastnik avtomobila je objektivno odgovoren za škodo, ki je bila povzročena lastniku hiše, čeprav ni bil kriv za nesrečo.

Posebna oblika odgovornosti je **odgovornost za druge.** Sem štejemo:

- odgovornost staršev za ravnanje otrok, ki je objektivna,
- odgovornost delodajalca za ravnanje svojih delavcev,
- odgovornost za varovane osebe (otroci v šoli, v vrtcu ipd.), ki je praviloma krivdna.

Primer:

Šola odgovarja za škodo, ki jo povzroči njen delavec pri delu ali v zvezi z delom tretji osebi, npr. učencem, staršem,… Šola se reši odgovornosti, če dokaže, da je delavec ravnal tako, kot je treba v danih okoliščinah, torej ni ravnal protipravno.

2.3 Zastaranje odškodninske terjatve

Odškodninska obveznost se šteje za zapadlo, takoj ko nastane škoda. S tem nastane tudi pravica oškodovanca, da od povzročitelja škode zahteva izpolnitev obveznosti. Zastaranje pa pomeni prenehanje pravice do sodne izterjave izpolnitve obveznosti.
Za odškodninske terjatve je po našem OZ določen rok zastaranja. Terjatve zastarajo v petih letih, če ni z zakonom določen drugačen rok za zastaranje.

Terjatve zavarovalca oziroma tretje osebe iz pogodbe o življenjskem zavarovanju zastarajo v petih letih, terjatve iz drugih zavarovalnih pogodb pa v treh letih, šteto od prvega dne po preteku koledarskega leta, v katerem je terjatev nastala.

Pojasnilo:

Če oseba dokaže, da do dneva, ki je določen v prejšnjem odstavku, ni vedela, da je zavarovalni primer nastopil, začne zastaranje teči od dneva, ko je za to zvedela; v vsakem primeru pa je terjatev zastarana pri življenjskem zavarovanju v desetih, pri drugih zavarovanjih pa v petih letih od dneva, določenega v prejšnjem odstavku.

Terjatve zavarovalnic iz zavarovalnih pogodb zastarajo v treh letih.

Pojasnilo: Če oškodovanec pri zavarovanju pred odgovornostjo tretjega zahteva odškodnino od zavarovanca ali jo od njega dobi, začne teči zastaranje zavarovančevega zahtevka proti zavarovalnici od dneva, ko je oškodovanec sodno zahteval odškodnino od zavarovanca oziroma ko mu je zavarovanec škodo povrnil.
Neposredni zahtevek tretjega oškodovanca proti zavarovalnici zastara v enakem času, v katerem zastara njegov zahtevek proti zavarovancu, ki je odgovoren za škodo.
Zastaranje terjatve, ki jo ima zavarovalnica proti tretjemu, ki je odgovoren za nastanek zavarovalnega primera, začne teči takrat, ko začne teči proti temu zastaranje zavarovančeve terjatve, in se tudi konča v enakem roku.

2.4 Vrste odškodninske odgovornosti

V praksi so se izoblikovali določeni tipi odškodninske odgovornosti, ki se urejajo posebej.

- **Splošna civilna odgovornost**
  Je splošna oblika neposlovne odškodninske odgovornosti (delikt) oziroma odgovornost do tretjih oseb.

Primer:

Pri hoji po mestu smo se zaradi naše nerodnosti zaleteli v drugo osebo, ki je zaradi tega izpustila iz rok vrečko s kristalno vazo, ki jo je kupila za darilo. Vaza se je pri tem razbila.

- **Delodajalčeva odgovornost**
  To je odgovornost delodajalca do delavca za delovne nesreče ali pa za škode, ki jih delavec povzroči tretjim osebam pri opravljanju dela. Delodajalec je po zakonu dolžan skrbeti za varno delo, zato je nastanek delovne nesreče in s tem povezana odgovornost delodajalca kršitev zakona. Ta oblika odgovornosti je neposlovna odškodninska obveznost. Prav tako je obveznost za delavca objektivna, vendar pa odgovarja delodajalec za škodo tretjim samo v okviru odgovornosti delavca samega.

Primer:

Delavec je delal na stroju in si odrezal prst na roki. Inšpekcijska služba je ugotovila, da podjetje ni sprejelo vseh ukrepov s področja varstva pri delu, ki bi jih moralo glede na zakonodajo.

Primer:

Delavec podjetja, ki se ukvarja s prekrivanjem streh, dela na strehi hiše pa mu pade kladivo iz rok na avto, ki je v lasti stranke.

- **Odgovornost voznikov motornih vozil**

  Gre za odgovornost pri nesreči, ki jo povzročajo premikajoča motorna vozila.

  Ta oblika se imenuje neposlovna odškodninska odgovornost in je po zakonu do tretjih oseb, ki v nesreči niso udeleženi z vozilom (pešci in podobno), objektivna. Motorno vozilo se že samo po sebi šteje za nevarno stvar. Če gre za nesrečo več vozil, potem se odškodninska odgovornost za nesrečo med vozniki presoja po načelu krivde.

Primer:

Z avtomobilom smo trčili v drug avtomobil, saj nismo uspeli pravočasno ustaviti svojega vozila, ker se je vozilo pred nami ustavilo pred prehodom za pešce.

Proizvajalčeva odgovornost

Je neposlovna odškodninska odgovornost in je objektivna. Neposlovna je zato, ker med proizvajalcem in uporabnikom izdelka ni neposredne povezave. Proizvajalčeva odgovornost nastopi tedaj, če ima izdelek kakšno napako, zaradi katere je nevaren in poškoduje uporabnika izdelka ali kakšno njegovo stvar. Proizvajalec ni odgovoren za škodo na samem izdelku, ker jamči za napake oziroma nudi garancijo za brezhibno delovanje stvari.

Primer:

Kupili smo večjo količino mleka. Kljub temu da rok trajanja na embalaži še ni zapadel, se je izkazalo, da je bilo mleko pokvarjeno, zaradi česar se je 20 naših gostov zastrupilo in od hotela zahtevalo odškodnino.

Vprašanja za ponavljanje:

1. Razložite pojem obligacijskega prava.
2. Naštejte vrste odškodninskih odgovornosti.
3. Opišite razliko med poslovno in neposlovno odgovornostjo.
4. Kaj je funkcija odškodninskega prava?
5. Pojasnite razliko med krivdno in objektivno odgovornostjo.
6. Kdaj zastara odškodninska terjatev?
7. Analizirajte zgornje primere in ugotovite, zakaj so nastali odškodninski zahtevki?

Medpredmetna povezava: EKONOMIKA POSLOVANJA (PRAVO)

S pomočjo spleta na strani Vrhovnega sodišča RS:
http://wwwsodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/
Poiščite primere sodb tega sodišča, ki se nanašajo na objektivno odškodninsko odgovornost.

3. ZAVAROVALNA POGODBA

Cilji

Ko boste spoznali to poglavje, boste znali:

- razložiti pojem in naravo zavarovalne pogodbe,
- našteti osnovne elemente zavarovalne pogodbe,
- pojasniti pomen zavarovalnih pogojev,
- opisati obveznosti strank zavarovalne pogodbe,
- razložiti pomen trajanja zavarovanja.

Cilj vsakega zavarovanja je povrnitev škode. Vsaka zavarovalna pogodba je dogovor o odškodnini. Iz zavarovalne pogodbe izhajajo pravice in obveznosti strank, in sicer ena da premijo, druga pa zavarovalnino.

Zavarovalno pogodbo definiramo kot pogodbo, s katero se zavarovanec zaveže, da bo zavarovalnici plačal zavarovalno premijo ali prispevek, zavarovalnica pa se zavezuje, da bo, če se zgodi dogodek, ki pomeni zavarovalni primer, izplačala zavarovancu ali nekomu tretjemu zavarovalnino ali odškodnino.

3.1 Elementi zavarovalne pogodbe in udeleženci v pogodbi

Osnovni elementi zavarovalne pogodbe so riziko ali zavarovana nevarnost, predmet zavarovanja, zavarovalna premija, zavarovalna vsota, zavarovalni primer in zavarovalna dajatev zavarovalnice- zavarovalnina ali odškodnina. Pojmi so podrobneje obravnavani v gradivu Pot do zavarovalnega zastopnika.

- **Riziko** pomeni nevarnost oziroma možnost nastopa nekega praviloma škodljivega dogodka. Če dogodek ne bi bil škodljiv, ne bi nastopala potreba po varovanju oziroma zavarovanju.
- **Predmet zavarovanja** so stvari in osebe. Iz tega izhaja tudi delitev na premoženjsko in osebno zavarovanje.
- **Zavarovalna premija** je cena zavarovanja. Na njeno višino vplivajo riziko, škodna pogostnost (pričakovana povprečna škoda), zavarovalna vsota, trajanje zavarovanja in drugo. Pravno pa premija pomeni dajatev ene stranke zavarovalne pogodbe, tj. sklenitelja zavarovanja oziroma zavarovalca.
- **Zavarovalna vsota** pomeni višino obveznosti, ki jo jamči zavarovalnica.
- **Zavarovalni primer** pomeni nastop konkretnega škodljivega dogodka.

- **Zavarovalnina** je odškodnina zavarovalnice, ki je odvisna od konkretnega zavarovanja.

Tipični udeleženci v zavarovalni pogodbi so zavarovatelj ali zavarovalnica, sklenitelj zavarovanja ali zavarovalec, upravičenec iz zavarovanja, zavarovanec (je lahko hkrati upravičenec), zavarovana oseba, oškodovanec pri zavarovanju odgovornosti in vinkulant.

- **Zavarovatelj** je tisti, ki zavarovanje ponuja. To je zavarovalnica.
- **Zavarovalec** je oseba, ki stopi v stik z zavarovalnico in sklene zavarovalno pogodbo. Njegova temeljna obveznost je plačilo premije.
- **Zavarovanec** je oseba, katere interes je zavarovan.
- **Upravičenec** je lahko zavarovanec, pri osebnem zavarovanju pa je upravičenec lahko tudi druga oseba, ne tista, ki je zavarovana (npr. dedič).
- **Zavarovana oseba** je oseba, ki se zavaruje in ni nujno, da je hkrati zavarovalec ali upravičenec.
- **Oškodovanec** je oseba, ki ne stopa v zavarovalno pogodbo in sme po nastopu zavarovalnega primera terjati odškodnino neposredno od zavarovalnice. Pojem oškodovanca srečamo pri zavarovanju odgovornosti (primer avtomobilske nesreče).
- **Vinkulant -** Vinkulacija je vnaprej dana izjava zavarovanca o prenosu njegove dospele terjatve na drugo osebo. Zavarovalnica bo zato po nastopu zavarovalnega primera izplačala zavarovalnino določeni osebi (vinkulantu) oziroma je ne bo izplačala zavarovancu brez pisne privolitve te osebe.

3.2 Oblika pogodbe in zavarovalni pogoji

Za razliko od drugih pogodb je za zavarovalno pogodbo praviloma predpisana posebna, pisna oblika. Zavarovalna pogodba je sklenjena, ko jo stranki podpišeta. Posebna oblika zavarovalne pogodbe je na primer obvezno zavarovanje v potniškem prometu, kjer je zavarovanje sklenjeno že z nakupom vozovnice, ki ima v sebi tudi že vračunano premijo.
Zavarovalno pogodbo lahko sklenemo v svojem imenu in na svoj račun (na primer življenjsko zavarovanje), lahko pa na tuj račun oziroma korist (na primer, če prevoznik zavaruje blago za neko podjetje, ki mu je zaupalo prevoz tega blaga).
Ker je zavarovanje redna in urejena dejavnost, se zavarovalne pogodbe praviloma sklepajo na podlagi splošnih in posebnih pogojev, ki so natisnjeni na zavarovalni polici ali pa so v priloženi tiskovini. Ti pogoji so že vnaprej pripravljeni in jih zavarovanec lahko sprejme ali zavrne, ne more pa jih spreminjati. Zavarovanec s podpisom pogodbe potrdi prejem pogojev.

3.3 Obveznost zavarovalca oziroma zavarovanca

Temeljna obveznost zavarovanca je **plačilo premije**, ki se praviloma plačuje vnaprej. Če se premija ne plača, zavarovalno jamstvo začasno preneha, pogodba pa ostane veljavna ali pa tudi ne (življenjska zavarovanja). Zavarovalnice opredelijo jamstvene pogoje v splošnih pogojih in se med zavarovalnicami razlikujejo.

Dolžnost zavarovalca in zavarovanca ob sklepanju pogodbe je, da ob izpolnjevanju ponudbe za zavarovanje izpolni poseben **vprašalnik**. S tem zavarovalnica pridobi usmerjene odgovore, ki so pomembni pri sklepanju zavarovanja. Na osnovi teh odgovorov se zavarovalnica odloči, ali bo sprejela ponudbo za zavarovanje ali ne.

Primer vprašalnika o zdravstvenem stanju osebe po generalni polici ene od slovenskih zavarovalnic:

I. Podatki o osebnem zdravniku

Navedite priimek in ime vašega osebnega zdravnika. Če ste v zadnjih 12 mesecih zamenjali osebnega zdravnika, navedite tudi podatke o prejšnjem osebnem zdravniku.

a) Sedanji osebni zdravnik: Priimek in ime……Telefon: ……..Zdravstvena ustanova……
b) Prejšnji osebni zdravnik: Priimek in ime……Telefon: ……..Zdravstvena ustanova ……

II. Obstoječa zavarovanja in osebne navade zavarovane osebe

1. Ali ste že zavarovani s katero od oblik življenjskega zavarovanja oziroma ste v postopku sprejema za katero koli drugo življenjsko zavarovanje? DA/ NE (ustrezno obkroži ali obrazloži)
2. Ali je bila katera koli izmed vaših ponudb za življenjsko zavarovanje v preteklosti zavrnjena, odložena ali sprejeta pod posebnimi pogoji? DA/NE
3. Ali se ukvarjate, oziroma se nameravate ukvarjati z rizičnimi športi in aktivnostmi ter opravljanjem raznih nevarnih del?

   Prosimo, da navedete povprečno število dnevno pokajenih cigaret.
   Prosimo, da navedete vrsto in povprečno dnevno količino zaužitih alkoholnih pijač.

III. Izpolnite v primeru življenjskega zavarovanja

1. Ali ste bili napoteni oziroma nameravate v bližnji prihodnosti opraviti specialistični pregled, zdravljenje oziroma operacijo? DA/NE
2. Ali ste imeli kakršno koli bolezen, ste iskali pomoč ali nasvet zdravnika v zvezi z/s:

   a) kardiovaskularnim sistemom, kot so povišan krvni tlak, srčni infarkt, odpoved srca, angina pectoris, revmatična vročica, težave s srčnimi zaklopkami, šum na srcu, možganska kap itd. ? DA/NE
   b) živčnim sistemom ali duševnimi motnjami, kot so epilepsija, vrtoglavica, omedlevica, tremor, paraliza, otroška paraliza, depresija, psihoza itd. ? DA/NE
   c) rakom, nekontrolirano rastjo celic? DA/NE

d) prebavnim sistemom, kot je čir in druge želodčne bolezni, bolezni želodčne slinavke, jeter, žolča itd. ? DA/NE
e) dihalnimi organi (astma, bronhitis, tuberkuloza)? DA/NE
f) krvjo ali metabolizmom, kot je sladkorna bolezen itd. ? DA/NE
g) urinarnim trakom, kot so bolezni ledvic, mehurja in spolnih organov? DA/NE
h) katero koli drugo boleznijo, ki ni bila omenjena ? DA/NE

3. Ali ste bili kadar koli na specialističnem pregledu, zdravljenju v bolnišnici ali na operaciji? Ali ste bili oziroma ste napoteni na CT, UZ, RTG ali zdravljenje z obsevanjem? DA/NE
4. Ali ste v preteklosti kadar koli iskali pomoč, bili na posvetu ali se zdravili zaradi uživanja alkohola ali katere koli druge vrste odvisnosti (na primer od mamil)? DA/NE
5. Ali ste se kdaj oziroma se nameravate posvetovati, testirati ali zdraviti v zvezi z infekcijo z virusom HIV, spolnimi boleznimi, hepatitisom, psihičnimi motnjami pri prehranjevanju? DA/NE

IV. Izpolnite v primeru dodatnega nezgodnega zavarovanja

1. Ali ste bili kdaj telesno poškodovani ? Če je odgovor DA, navedite datum, vrsto poškodbe, posledice in morebitno stopnjo telesne invalidnosti ter predložite medicinsko dokumentacijo. DA/NE

V. Izpolnite v primeru dodatnega zavarovanja kritičnih bolezni

1. Ali so vaši starši zboleli za srčnimi in žilnimi boleznimi, možgansko kapjo, rakom, sladkorno boleznijo ali duševnimi motnjami pred njihovim 65. letom starosti? Če je odgovor DA, navedite bolezen in starost pri prvi pojavitvi. oče : DA/NE mati: DA/NE
2. Ali je v vaši družini prisotna katera koli dedna bolezen (na primer mišična distrofija, sladkorna bolezen itd). ? DA/NE

Podpis zavarovane osebe: _____ Kraj: _____
Datum: _____

Pomembna dolžnost zavarovalca oziroma zavarovanca je storiti vse, da se **prepreči nastanek zavarovalnega primera**. Ravnati mora preventivno in omejiti škodljive posledice po nastanku zavarovalnega primera. Prav tako je dolžan zavarovalnico nemudoma obvestiti o nastanku zavarovalnega primera. Kršitev teh obveznosti pomeni bodisi izgubo zavarovalnih pravic ali odškodninsko obveznost. Seveda pa je najpomembnejša dolžnost zavarovalca ali zavarovanca, da o nastopu zavarovalnega primera **takoj obvesti** zavarovalnico.

3.4 Obveznost zavarovalnice

Obveznost zavarovalnice je v prvi vrsti pripraviti pogoje v skladu s predpisi in ob sklenitvi zavarovalne pogodbe obvestiti zavarovanca o vseh bistvenih elementih zavarovalne pogodbe. Ta **pojasnilna dolžnost** velja tudi v času zavarovanja.

Temeljna obveznost zavarovalnice je njena dajatev, tj. **plačilo zavarovalnine** oziroma **odškodnine**. Po OZ je dolžna plačati zavarovalnino v roku 14 dni, če je zavarovalni primer jasen, drugače pa v roku 14 dni po pridobitvi vseh relevantnih dokazov za ugotovitev obstoja in višine njene obveznosti. V vmesnem času pa je dolžna plačati nesporni del svoje obveznosti kot predujem.

Zavarovalnice na podlagi predpisov civilnega prava niso zavezane plačati zavarovalnine, če je zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec povzročil zavarovalni primer namenoma ali s prevaro. Za primere, ko oseba s preslepitvijo zavarovalnice oziroma njenega pristojnega uslužbenca doseže izplačilo zavarovalnine, ki ji po predpisih civilnega prava ne bi pripadala, govorimo o zavarovalniški goljufiji. Temeljni motiv, zaradi katerega se ljudje – zavarovanci - odločajo za goljufanje, je seveda denar. Bistvo zavarovalniških goljufij je v pridobivanju premoženjskih koristi. V Sloveniji je tako dejanje zapisano kot samostojno kaznivo dejanje.

Obveznost zavarovalnice je voditi **postopek reševanja zavarovalnega primera**. Ta se začne s prijavo zavarovalnega primera zavarovalnici, nadaljuje z ogledom škode, z obračunom škode oziroma likvidacijo in plačilom zavarovalnice. V primeru nesoglasij potekajo pritožbeni postopki.
Zastaralni rok za terjatev do zavarovalnice je, kot že omenjeno, pri življenjskih zavarovanjih od 5 do 10 let, pri premoženjskih pa od 3 do 5 let.

3.5 Trajanje zavarovanja

V praksi je največ kratkoročnih zavarovanj, ki so sklenjena do enega leta (avtomobilska odgovornost, avtomobilski kasko, nezgodna zavarovanja …). Nekatera zavarovanja so sklenjena za določen čas do deset let (premoženjsko zavarovanje, nezgodna zavarovanja …), nekatera zavarovanja pa so dolgoročna, in sicer od 10 do 40 let (življenjsko zavarovanje).

Za kratkoročna zavarovanja velja, da jih v času trajanja nobena od strank ne more enostransko odpovedati.

Zavarovalnica je zainteresirana za dolgoročna zavarovanja. Dolgoročno zavarovanje je mogoče enostransko odpovedati, in sicer po preteku 3 let in z odpovednim rokom 6 mesecev.

Primer:

Če pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti zavarovanec ne bi plačal premije, bi se pogodba prekinila in s tem tudi jamstvo. Če bi v tem času prišlo do prometne nesreče, bi zavarovalnica izplačala oškodovancu odškodnino iz sklada pri Slovenskem zavarovalnem združenju, nato pa zavarovalnino terjala od zavarovanca, ki ni plačal premije.

Vprašanja za ponavljanje:

1. Razložite pojem in naravo zavarovalne pogodbe.
2. Naštejte osnovne elemente zavarovalne pogodbe.
3. Kdo je zavarovanec in kdo oškodovanec?
4. Opišite obveznosti zavarovalca, zavarovanca in zavarovalnice.

Medpredmetna povezava: EKONOMIJA POSLOVANJA (PRAVO)

S pomočjo spleta na strani zavarovalnic poiščite vzorce zavarovalne pogodbe ter analizirajte elemente in udeležence.

4. VARSTVO KONKURENCE IN VARSTVO POTROŠNIKOV

Cilji

Ko boste spoznali to poglavje, boste znali:

- razložiti pomen varstva konkurence in varstva potrošnikov,
- ločiti med omejevanjem konkurence in nelojalno konkurenco,
- ločiti med varstvom potrošnikov in varstvom konkurence,
- opisati sankcije ter postopke varstva.

4.1 Varstvo konkurence

Konkurenca pomeni medsebojno tekmovanje gospodarskih subjektov in njihovo prilagajanje razmeram na trgu, da bi si zagotovili čim uspešnejše poslovanje. Nekateri v zvezi s tem govorijo o tržni disciplini. Ker med gospodarskimi subjekti prihaja do prerivanja na trgu z namenom izločiti drug drugega s trga, je razumljivo, da so se z razvojem tržnega gospodarstva razvila tudi pravila, ki konkurenco varujejo, t.i. **konkurenčno pravo**.
Glavni namen konkurenčnega prava v zavarovalništvu je, da ureja razmerja med zavarovalnicami na trgu v medsebojni tekmi za pridobivanje strank oziroma za ohranitev tistih, ki jih že imajo. Pravila konkurenčnega prava so prisilna, kar pomeni, da se je po njih treba obvezno ravnati, drugače sledijo sankcije. Konkurenca med zavarovalnicami je nujna. Pri tem mislimo na **lojalno konkurenco.** Prepovedano pa je **omejevanje konkurence** in **prav tako nelojalna konkurenca**.

Omejevanje konkurence ureja Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence, prepoved nelojalne konkurence pa ureja Zakon o varstvu konkurence. Pri tem je treba upoštevati tudi ZZavar, kjer pa so določena splošna pravila konkurence.

Omejevanje konkurence

Smisel prepovedi omejevanja konkurence je v tem, da bi bile možnosti delovanja gospodarskih subjektov na trgu za vse formalno enake. Konkurenca se lahko omejuje s tem, da gospodarski subjekti sklepajo kartelne ali monopolne sporazume za skupno delovanje na trgu. Če namreč en subjekt prevlada, lahko

posredno ali neposredno določa nepoštene prodajne cene ali druge prodajne pogoje in s tem je sopogodbenik postavljen v konkurenčno slabši položaj.
Prepovedana pa je tudi koncentracija zavarovalnic. To pomeni, da se dve ali več neodvisnih zavarovalnic združi in ena narekuje pogoje ali nadzoruje in tako zlorablja drugo zavarovalnico.
Nad omejevanjem konkurence je praviloma vzpostavljen poseben državni nadzor. V Sloveniji je to **Urad za varstvo konkurence.**

Primer:

Če bi se več velikih zavarovalnic, ki imajo na nekem trgu večinski delež, dogovorilo, da bodo znižale zavarovalne premije pod razumno mejo s ciljem, da bodo s tem uničile in izrinile manjše zavarovalnice s trga, bi bil to prepovedani kartelni dogovor.

Nelojalna konkurenca

Nelojalna konkurenca pomeni, da med gospodarskimi subjekti konkurenca sicer obstaja, vendar pri tem posamezni gospodarski subjekt, konkurent, uporablja nepoštena sredstva, ki niso v skladu z dobrimi poslovnimi običaji oziroma poslovno moralo. To so dejanja, s katerimi povzročajo škodo drugim udeležencem na trgu.

Primeri:

Neresnična ali zavajajoča reklama, omalovaževanje konkurenta, zavajajoči podatki o storitvi, nelojalno prevzemanje komitentov, zloraba firme, podkupovanje, zloraba poslovne skrivnosti in podobno; tudi dajanje daril, zaradi katerih se potrošnik odloči za izdelek ali storitev, in dampinške cene.

Načini in organi varstva konkurence

Sankcije glede varstva konkurence so kaznovalne, upravne, disciplinske in civilnopravne.

Tabela 1: Prikaz načina in organov varstva konkurence.

Način varstva	Primer:	Organ:
- kazenskopravna	- oškodovanje upnika - neupravičeno dajanje ali sprejemanje daril	- kazenski zakonik
- upravnopravna	- neupravičen dvig premije - zloraba prevladujočega položaja	- inšpekcijski organi - Urad RS za varstvo konkurence in - Agencija RS za nadzor
- civilnopravna	- nelojalno ravnanje, - uničenje predmetov, s katerimi je bilo storjeno dejanje nelojalne konkurence	- redno sodišče

V Sloveniji varstvo konkurence med zavarovalnicami nadzirata **častno sodišče** pri Gospodarski zbornici in **razsodišče** pri Slovenskem zavarovalnem združenju, ki upošteva **Zavarovalni kodeks**.

4.2 Varstvo potrošnikov

Za zavarovalno dejavnost že po naravi stvari obstajajo stroga pravila za njeno izvajanje, tako da je na tem področju vloga potrošnika že od nekdaj posebno varovana.
V okviru zavarovalne dejavnosti je potrošnik zavarovalec oziroma zavarovanec, ki je fizična ali pravna oseba. Podlaga za varstvo potrošnika na področju zavarovanja so: Zakon o varstvu potrošnikov, OZ in ZZavar.
Kakor pri nelojalni konkurenci je tudi pri varstvu potrošnikov potrebno ravnati v skladu z dobrimi poslovnimi običaji ali poslovno moralo. Splošni prodajni pogoji ne smejo biti takšni, da zavajajo ali škodujejo potrošnikom. Morajo biti predvsem pošteni in razumljivi, napisani enopomensko in v jeziku potrošnika.

Primer:

Lahko pride do konflikta, če so bili pri sklepanju pogodbe nepošteni pogoji: »Gospod, zagotavljam vam, da boste imeli pri meni zavarovano prav vse in to mnogo bolj kot pri kateri koli drugi zavarovalnici. Škodo vam izplačamo, še preden se boste zavedli, da vam je nastala.«

Varstvo potrošnikov na področju zavarovalništva se izvaja na državnem nivoju, in sicer prek **Agencije za zavarovalni nadzor**. Slovenske zavarovalnice so sprejele **Zavarovalni kodeks**, ki vsebuje tudi pravila glede varstva potrošnikov.
Nadzor nad izvajanjem kodeksa opravlja institucija Varuh pravic s področja zavarovalništva oziroma **zavarovalniški ombudsman.** Njegova pristojnost je tudi, da razrešuje splošne konflikte med zavarovalnicami in potrošniki, ne more pa odločati o pravicah in obveznostih iz posameznih zavarovalnih pogodb. Za reševanje konfliktov je pristojen tudi **Mediacijski center.** Ti organi imajo sedež na Slovenskem zavarovalnem združenju.

Vprašanja za ponavljanje:

1. Razložite namen varstva konkurence.
2. Kdaj nastopi omejevanje konkurence?
3. Kdaj gre za kršitev dobrih poslovnih običajev?
4. Naštejte nekaj primerov nelojalne konkurence.
5. Kako se izvaja varstvo potrošnikov na področju zavarovalništva?
6. Kje deluje varuh pravic s področja zavarovalništva?

Medpredmetna povezava: EKONOMIJA POSLOVANJA (PRAVO)

S pomočjo spleta na strani Urada RS za varstvo konkurence preverite pristojnosti, ki jih ima urad pri varovanju konkurence:

http://www.uvk.gov.si/si/pristojnosti

S pomočjo spleta na strani SZZ poiščite Zavarovalni kodeks in iz njega izločite pravila, ki se nanašajo na spoštovanje dobrih poslovnih običajev zavarovalnic do potrošnika:

http://www.zav-združenje.si/

S pomočjo spleta na strani Urada za varstvo potrošnikov, preverite cilje in naloge urada:

http://www.uvp.gov.si/si/o_uradu/cilji_in_naloge/

5. VAJE ZA PREVERJANJE

Vaja 1: Poizkusite rešiti naslednje zavarovalne primere.

1. Dvanajstletni Janez se je zaletel s kolesom v sosedov avtomobil. Sosed je besen in zahteva povračilo škode.

2. Sosed, ki ste ga povabili na obisk, hodi po vašem vrtu in ga poškoduje suha veja, ki se odlomi z drevesa. Vaš gost zahteva odškodnino, saj ste odgovorni, ker niste predhodno odstranili nevarnosti, ki jo takšna veja lahko pomeni za ljudi in premoženje.

3. Aljoša si je na treningu juda poškodoval koleno. Zavarovan je bil v sklopu nezgodnega zavarovanja, ki ga je sklenil ob začetku šolskega leta.

4. Pes, ki je bil brez nadzora spuščen na dvorišču pred hišo, je ugriznil poštarja. Ta je za poškodbe zaradi ugriza od lastnika zahteval odškodnino.

5. Ko je Tilen nekega lepega dne želel pokositi travo pred hišo, je ugotovil, da je nekdo vlomil v njegovo vrtno hišico ter odtujil kosilnico in nekaj orodja. Kosilnice in orodja ni imel posebej zavarovanih, zato je mislil, da bo stroške nakupa nove opreme moral poravnati sam.

6. Lumpi so vam ukradli perilo, ki ste ga sušili pred hišo.

7. Tatovi so vam ukradli gotovino, ki je niste imeli v sefu.

Rešitve:

1. Če imajo Janezovi starši stanovanjsko zavarovanje, se škoda krije iz tega zavarovanja. Stanovanjska zavarovanja pri nekaterih zavarovalnicah namreč krijejo tudi škodo iz naslova odgovornosti lastnika stanovanja kot zasebnika v vsakdanjem življenju in kot uporabnika stanovanja, vrta in drugih pomožnih objektov ter odgovornosti pri uporabi kolesa in podobno.

2. Odškodnino bo plačala vaša zavarovalnica na podlagi stanovanjskega zavarovanja, iz zavarovanja odgovornosti. Če zavarovanja odgovornosti nimate, morate škodo plačati sami.

3. Aljoša je dobil le tretjino zavarovalnine (tako zavarovanje je imel sklenjeno). Otroci, ki sklenejo nezgodno zavarovanje ob začetku šolskega leta, v primeru poškodb, ki jih staknejo na treningih in tekmovanjih, niso upravičeni do celotne zavarovalnine, ampak največ do dveh tretjin (zaradi povišanega rizika za nezgodo). Zato morajo starši poskrbeti za posebno nezgodno zavarovanje za nevarnosti, ki izvirajo iz ukvarjanja z različnimi športi. Pogosto se taka zavarovanja sklepajo v okviru športnih klubov.

4. Oškodovanec (poštar) lahko zahteva od lastnika psa povrnitev stroškov (odškodnino). Če ima ta sklenjeno zavarovanje odgovornosti (pri večini zavarovalnic v okviru zavarovanja stanovanjske opreme), bo odškodnino do vnaprej dogovorjene zavarovalne vsote plačala zavarovalnica. Če bo moral lastnik psa poštarju plačati višjo odškodnino od zavarovalne vsote, bo moral razliko plačati sam.

5. Glede na to, da je imel Tilen sklenjeno zavarovanje stanovanjske opreme, ki poleg opreme v samem stanovanju vključuje tudi zavarovanje podstrešja, stopnišča, kleti, dvorišča ali nadomestnih prostorov, v katerih so vrtno pohištvo in orodje, je upravičen do odškodnine. Njena višina bo odvisna od tega, kakšno zavarovanje ima sklenjeno.

6. V nekaterih paketih stanovanjskega zavarovanja zavarovalnice krijejo škodo tatvine perila. Velikokrat v odvisnosti od tega, kje ste ga sušili: pred hišo, na balkonu…

7. Nekatera stanovanjska zavarovanja krijejo škodo kraje gotovine. Višina povračila škode je odvisna od vrste sklenjenega zavarovanja, od mesta, kjer se je gotovina v času vloma nahajala (v zaklenjeni omari, v nezaklenjenem predalu, v sefu) in od načina kraje (vlom, rop, navadna tatvina). Tatvino je potrebno obvezno prijaviti policiji, ki opredeli način, kako je bil denar odvzet.

Vaja 2: Rešite naslednje naloge.

1. Zakon o zavarovalništvu pokriva delovanje subjektov, ki se ukvarjajo:

    a) s socialnim zavarovanjem,
    b) s premoženjskim zavarovanjem,
    c) z zdravstvenim zavarovanjem.

2. Subjekt zavarovalnega prava je:

    a) avtomobil,
    b) zavarovalni zastopnik,
    c) nepremičnina.

3. Temeljni predpis, ki ureja področje zavarovanja v Sloveniji, je :

    a) ZZavar,
    b) ZGD,
    c) OZ.

4. Zakoniti zastopnik družbe, ki določa poslovno politiko družbe in oblikuje finančni načrt, je:

    a) uprava,
    b) nadzorni svet,
    c) skupščina.

5. Za ustanovitev premoženjske zavarovalniške d. d. je potreben začetni kapital:

    a) 7.500 EUR,
    b) 21.000 EUR,
    c) 2.200.000 EUR.

6. Oseba, ki je zaposlena v zavarovalnici ali pa je z zavarovalnico le sklenila pogodbo za opravljanje poslov v imenu in za račun zavarovalnice, je:

    a) zavarovalni posrednik,
    b) zavarovalni zastopnik,
    c) zavarovalni pool.

7. Zavarovalni posrednik:

    a) sme sklepati zavarovalne pogodbe,
    b) zgolj posreduje pri sklepanju zavarovalnih pogodb,
    c) sme odločati o škodnih primerih.

8. Poslovne obveznosti nastanejo:

    a) s pogodbo,
    b) zaradi kakšnega dogodka ali dejanja strank, ki nastane brez poslovne volje strank,
    c) samo v podjetjih.

9. Kje dobi zavarovalnica dovoljenje za opravljanje zavarovalniških poslov?

    a) na sodišču,
    b) pri Agenciji za zavarovalni nadzor,
    c) pri Slovenskem zavarovalnem združenju.

10. Ena od nalog Slovenskega zavarovalnega združenja je:

    a) organiziranje sistema zelene karte,
    b) sklepanje zavarovalnih pogodb,
    c) pobiranje zavarovalnih premij.

11. Sposobnost biti odgovoren ali deliktna odgovornost se pridobi:

    a) z 18. letom,
    b) s 7. letom,
    c) s 14. letom.

12. V katerem primeru gre za objektivno odškodninsko odgovornost lastnika nove trgovine?

    a) Gospod se je v trgovini onesvestil in si pri padcu zlomil kolk. Ugotovili so, da je imel lažji infarkt.
    b) Gospa je pri odhodu iz trgovine padla po stopnicah, ki so bile mokre zaradi čiščenja, pa ni bilo nikjer opozorila, da so tla spolzka.
    c) Bilo je hudo neurje v celi pokrajini in gospe je pred trgovino padla opeka na glavo.

13. Subjektivna ali krivdna odgovornost nastopi v primeru:

    a) Petletni otrok je pil sadni sok in po nesreči popackal drago belo obleko gospe, ki je sedela na avtobusu poleg njega.
    b) Petnajstletni otrok se je stepel s prijateljem, kateremu se je pri tem zlomil zob.
    c) Lepo vzgojen desetletni otrok je nenamerno brcnil žogo v okno, pri čemer je razbil šipo.

14. Razmislite, ali gre pri posledicah prometne nesreče za a) premoženjsko ali za b) nepremoženjsko škodo (dopiši poleg besedila a ali b):

    __) bolečine, ki jih je pretrpel voznik zaradi poškodbe,
    __) razbito vetrobransko steklo in levi branik,
    __) strah voznika ob nezgodi.

15. Za spodnji primer določite obliko odškodninske obveznosti, obliko odgovornosti in obliko škode (dopiši na črte):

Voznik je zaradi prehitre vožnje in vožnje pod vplivom alkohola na prehodu za pešce poškodoval pešca, ki je pravilno prečkal cesto. Vozilo je bilo poškodovano, pešec je pretrpel strah in dobil lažje telesne poškodbe.

    a) oblika odškodninske obveznosti _____
    b) oblika odgovornosti _____
    c) oblika škode _____

16. Za spodnji primer določite obliko odškodninske obveznosti, obliko odgovornosti in obliko škode (dopiši na črte):

Prodajalec iz malomarnosti ni dobavil vozila v dogovorjenem roku kupcu, ki je poklicni voznik, zato je bil ta oškodovan pri dohodku.

    a) oblika odškodninske obveznosti _____
    b) oblika odgovornosti _____
    c) oblika škode _____

17. Za spodnji primer določite obliko odškodninske obveznosti, obliko odgovornosti in obliko škode (dopiši na črte):

Lastnik stroja je stroj pravilno in redno vzdrževal. Kljub temu se je zgodilo, da je stroj eksplodiral in pri tem poškodoval dva delavca.

a) oblika odškodninske obveznosti _____
b) oblika odgovornosti _____
c) oblika škode _____

18. Pojasnite, zakaj je v spodnjem primeru voznik oproščen za nastalo škodo:

Otroci so se žogali ob cesti. Voznik je poškodoval otroka, ki mu je nenadoma skočil pred avtomobil, tako da voznik tega ni mogel predvideti in nesreče ni mogel preprečiti.

_____

19. Pojasnite, zakaj je v spodnjem primeru proizvajalec hrane oproščen za nastalo škodo:

Potrošnik je kupil konzervo, ne da bi preveril rok trajanja, ki je že potekel. Zaradi zastrupitve je moral na zdravljenje v bolnišnico.

_____

20. Pojasnite, zakaj je v spodnjem primeru lastnik psa oproščen za nastalo škodo:

Jan je dražil psa, ki je bil privezan na lastnikovem dvorišču, pes je zato ugriznil njegovega prijatelja Andreja, ki je bil zraven in mu povzročil lažje telesne poškodbe.

_____

21. Višina obveznosti, ki jo jamči zavarovalnica, je:

    a) zavarovalna premija,
    b) zavarovalna vsota,
    c) zavarovalni primer.

22. Če bi zavarovalnice sklepale kartelne ali monopolne sporazume za skupno delovanje na trgu, bi govorili o:

    a) lojalni konkurenci,
    b) nelojalni konkurenci,
    c) omejevanju konkurence.

23. Neresnična ali zavajajoča reklama, omalovaževanje konkurenta, zavajajoči podatki o storitvi pomenijo:

    a) nelojalno konkurenco,
    b) omejevanje konkurence,
    c) lojalno konkurenco.

24. Nad omejevanjem konkurence je praviloma vzpostavljen poseben državni nadzor, to je:

    a) Agencija RS za nadzor,
    b) Urad za varstvo konkurence,
    c) redno sodišče.

25. Kdo rešuje splošne konflikte med zavarovalnicami in potrošniki na podlagi Zavarovalnega kodeksa?

    a) vsaka zavarovalnica sama,
    b) varuh pravic s področja zavarovalništva,
    c) redno sodišče.

Rešitve:

1. b)
2. b)
3. a)
4. a)
5. c)
6. b)
7. b)
8. a)
9. b)
10. a)
11. c)
12. b)
13. b)
14. b) nepremoženjska a) premoženjska b) nepremoženjska
15. a) neposlovna b) subjektivna c) premoženjska in nepremoženjska
16. a) poslovna b) subjektivna c) premoženjska
17. a) neposlovna b) objektivna c) premoženjska in nepremoženjska
18. Zaradi krivde samega oškodovanca – subjektivna odgovornost otroka oz. staršev.
19. Zaradi krivde samega oškodovanca in malomarnosti trgovine – subjektivna odgovornost.
20. Zaradi krivde tretje osebe, to je Jana - subjektivna odgovornost.
21. b)
22. c)
23. a)
24. b)
25. b)

Vaja 3: Preberite priloge 1, 2 in 3 ter jih analizirajte.

Literatura in viri

Ciglič I., (2011). Pot do zavarovalnega zastopnika. Ljubljana. Projekt unisVET.

Dvoršek A. in Selinšek L., (2004). Goljufije v zavarovalništvu. Fakulteta za policijsko- varnostne vede, Maribor. Pravna fakulteta.

Ivanjko Š., (2008). Izobraževanje zavarovalnih zastopnikov. Zavarovalne, etnične in pravne osnove, UZS-1.9-1, Ljubljana. Slovensko zavarovalno združenje.

Kačar T., (2010). Zavarovalna ekonomika. Zbirka znanja za zavarovalništvo. Ljubljana. Slovensko zavarovalno združenje.

Krašovec H., (2006). Slovar zavarovalništva, Ljubljana. Pegaz International.

Kuzma B. idr., (2005). Uvod v pravo. Ljubljana. DZS

Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 83/01, 32/04, 28/06 in 40/07

Pavliha M. in Simoniti S., (2007). Zavarovalno pravo 2, Ljubljana. GV.

Perenič A. idr., (2004). Uvod v pravo. Ljubljana. DZS

Slovenski računovodski standardi 2006, Uradni list RS, št. 118/2005, ZZZR, Ljubljana

Viršek M., (2010). Pravo v zavarovalništvu. Zbirka znanja za zavarovalništvo. Ljubljana. Slovensko zavarovalno združenje.

Zakon o varstvu potrošnikov, Uradni list RS, št. 20/98, 25/98, 110/02, 51/04 in 126/07.

Zakon o varstvu potrošnikov, Uradni list RS, št. 53/07.

Zakon o zavarovalništvu, Uradni list RS, št. 13/00, 91/00, 21/02, 50/04, 79/06, 102/07, 69/08, 49/09.

Varstvo konkurence. Pristojnosti. Dostopno na: http://www.uvk.gov.si/si/pristojnosti (3. 4. 2011).

Sodna praksa. Dostopno na: http://wwwsodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/ (9.7.2011).

Naslov spletne strani. Dostopno na: http://www.zav-združenje.si/ (27. 6. 2011).

Urad za varstvo potrošnikov. Dostopno na: http://www.uvp.gov.si/si/o_uradu/cilji_in_naloge/ (6. 4. 2011).

Finančna pismenost Zavarovanje Dostopno na: http://www.dolceta.eu/slovenija/Mod7/ (22. 6. 2011).

Kazalo slik

Slika 1: Prikaz obligacijskega razmerja ……..……..stran 11

Avtor ilustracij: Ivana Ciglič.

Kazalo tabel

Tabela 1: Prikaz načina in organov varstva konkurence ……..stran 30

Slovarček

Aktuar – zavarovalno-tehnični strokovnjak, ki s pomočjo verjetnostnega računa, statistike in finančne matematike ocenjuje vrednosti ter nadzira tveganja v zavarovalništvu

Amortizacija – izračun zmanjševanja vrednosti osnovnih sredstev zaradi obrabe, zastarelosti

Arhiviranje – shranjevanje

Arbitraža – je pravni postopek reševanja sporov izven sodišča

Boniteta – ugodnost v obliki izdelka, storitve ali druge ugodnosti v naravi

Bonus/malus – vnaprej določeni sistem znižanja (bonus) ali zvišanja (malus) osnovne premije zavarovalcu, glede na izplačane odškodnine ali zavarovalnine v določenem preteklem časovnem obdobju

Broker – posrednik

Cenzor – pooblaščeni zdravnik zavarovalnice, ki sodeluje pri sprejemu v zavarovanje in pri reševanju škodnih zahtevkov

CMR – Konvencija o pogodbi za mednarodni prevoz blaga

Delikt – kaznivo dejanje, prekršek

Dampinška cena – cena, ki je nižja od normalne cene nekega proizvoda ali storitve

Franšiza – soudeležba zavarovanca v povračilu škode

GIZ – Gospodarsko interesno združenje

INCOTERMS – mednarodne trgovinske klavzule, ki opredeljujejo pravice in obveznosti kupca in prodajalca oziroma določajo kraj in čas prehoda nevarnosti od kupca na prodajalca

Indeksacija – način ohranitve realne vrednosti zavarovalne police na podlagi spremljanja indeksa rasti cen

Invalidnost – trajna telesna prizadetost kot posledica nezgode

Karenca – obdobje, ko se nastop zavarovalnega kritja po veljavno sklenjeni zavarovalni pogodbi odloži za določen čas, predvsem zaradi izključitve možnosti, da zavarovalni primer ne bi nastajal že ob sklenitvi zavarovalne pogodbe.

Kargo – zavarovanje blaga med prevozom

Kasko – zavarovanje, kjer je predmet zavarovanja vozilo in ki krije škodo na vozilu ali izgubo vozila

Katastrofa – nenadna in velika nesreča ali pojav, katere posledica je posamična škoda ali ogromno majhnih škod

Kompozitna zavarovalnica – zavarovalnica, ki se ukvarja z življenjskim in premoženjskim zavarovanjem

Komitent – stranka, kupec

Kritje (jamstvo) – obveznost, ki jo prevzema zavarovalnica po zavarovalni pogodbi

Likvidnost – plačilna sposobnost

Likvidacija škode – rešitev zavarovalnega primera, tj. ugotovitev nastanka in

vzroka škode, določitev višine odškodnine, izplačilo odškodnine ali odklonitev odškodnine

Lojalna konkurenca – poštena konkurenca

Likvidator škod – oseba, ki zaključi škodni primer

Nelojalna konkurenca – kadar si hoče nek udeleženec na trgu pridobiti prednost na nepošten način

Lombardni kredit – je posojilo, zavarovano z zastavo nematerializiranih vrednostnih papirjev

Mediacija – postopek, v katerem poskušajo stranke prostovoljno s pomočjo nevtralne tretje osebe **(**mediatorja**)** rešiti spor

Nesolventnost – kadar je podjetje dolgoročno nelikvidno (ne more plačevati računov)

Nezgoda – nenaden, nepredviden, od zavarovančeve volje neodvisen dogodek, ki deluje izključno od zunaj in naglo na zavarovančevo telo in ima za posledico njegovo smrt, invalidnost ali nesposobnost za delo ter zahteva zdravniško pomoč ali nastanitev in zdravljenje v bolnišnici

Odškodnina (zavarovalnina) – denarni znesek, ki ga zavarovalnica izplača oškodovancu

Ombudsman – varuh človekovih pravic je predstavnik ljudstva in institucija

Oškodovanec – oseba, ki ima pravico od zavarovalnice zahtevati izplačilo odškodnine

Podzavarovanje – kadar je pri premoženjskem zavarovanju zavarovalna vsota nižja od vrednosti stvari, ki se zavaruje

Polica – listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi

Ponudnik – oseba, ki želi skleniti zavarovalno pogodbo in v ta namen predloži pisno ali ustno ponudbo zavarovalnici

Posrednik (zavarovalni) – oseba, ki opravlja posle zavarovalnega posredovanja

Potrdilo o kritju – začasno dokazilo o sklenjenem zavarovanju, ki vsebuje vse bistvene sestavine zavarovalne pogodbe

Pozavarovanje – je zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnavanja ene zavarovalnice pri drugi zavarovalnici, ki je registrirana za pozavarovanje

Pozavarovalnica – delniška družba, ki je registrirana za pozavarovanje

Premija – znesek, ki ga zavarovalec plačuje zavarovalnici po zavarovalni pogodbi

Premoženje – so stvari, pravice in denar, ki predstavljajo lastni ali tuji kapital

Pristopna starost – starost osebe, ko se zavaruje

Regres – povračilni zahtevek zavarovalnice do zavarovalca zaradi kršitve zavarovalne pogodbe

Renta – običajno mesečna izplačila zavarovalnice po končani zavarovalni dobi

Riziko – nevarnost, tveganje

Socialno zavarovanje – zavarovanje, ki poskuša varovati neko družbeno skupino in zadovoljiti potrebo po gospodarski varnosti

Solventnost – likvidnost ali plačilna sposobnost na dolgi rok

Sozavarovanje – porazdelitev rizika na več zavarovalnic

Škodni dogodek – negotov, nepričakovan dogodek, ki je neodvisen od volje osebe

Škodni sklad – sklad, ki deluje pri Slovenskem zavarovalnem združenju in odgovarja za plačilo škod, ki so jih povzročili vozniki nezavarovanih vozil ali neznana vozila

Tretja oseba – oseba, ki ni stranka zavarovalne pogodbe, je pa z zavarovalnim razmerjem nekako povezana (oškodovanec pri zavarovanju odgovornosti)

Tveganje – možnost, da se bo uresničila nevarnost, ki povzroči negativne posledice

Upravičenec – oseba, kateri zavarovalnica izplača zavarovalnino ali odškodnino

Vinkulacija – vinkulacija zavarovalne police pomeni določeno prepoved zavarovalnici, da izplača zavarovalnino zavarovancu, dokler tega ne dovoli vinkulant

Vinkulant – pravna ali fizična oseba, v korist katere je zavarovalna polica vinkulirana

Zastopnik (zavarovalni) – oseba, ki zastopa zavarovalnico pri sklenitvi zavarovalne ponudbe ali pogodbe

Zavarovalec – oseba, ki z zavarovalnico sklene zavarovalno pogodbo; pogosto sta zavarovalec in zavarovanec ista oseba

Zavarovalna vsota – najvišji znesek obveznosti zavarovalnice po zavarovalni pogodbi

Zavarovalnina – izplačilo zavarovalnice ob zavarovalnem primeru

Zavarovanec – oseba, od katere poškodbe, smrti, invalidnosti ali okvare zdravja je odvisno izplačilo zavarovalnine

Zavarovalni pool – gospodarsko interesno združenje zavarovalnic ali družb za opravljanje zavarovalniških poslov

Priloge

*(Originalni zapisi s sodišča)

PRILOGA 1: Sodba II Ips 317/2009

Odločba:	Sodba II Ips 317/2009
Odločba 2:	VSM I Cp 1870/2008
Oddelek:	Civilni oddelek
Datum seje senata:	28.05.2009
Področje:	ODŠKODNINSKO PRAVO
Institut:	povrnitev nepremoženjske škode – višina odškodnine – načelo individualizacije odškodnine – načelo objektivne pogojenosti višine odškodnine - telesne bolečine – duševne bolečine zaradi zmanjšane življenjske aktivnosti - načelo individualizacije odškodnine - načelo objektivne pogojenosti višine odškodnine
Zveza:	OZ člen 179, 182.

JEDRO:
Presoja višine odškodnine za nepremoženjsko škodo.

OBRAZLOŽITEV:
Revizija se zavrne.

OBRAZLOŽITEV:

1. Sodišče prve stopnje je razsodilo, da je tožnik upravičen do odškodnine za telesne bolečine in nevšečnosti med zdravljenjem v višini 10.000 EUR ter za duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti v višini 7.000 EUR. Upoštevalo je valorizirani znesek odškodnine v višini 10.937,53 EUR, ki jo je toženka tožniku že plačala in toženko obsodilo na plačilo 6.062,47 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Višji tožbeni zahtevek, kot tudi zahtevek za odškodnino za duševne bolečine zaradi skaženosti, je zavrnilo.

2. Pritožbeno sodišče je delno ugodilo tožnikovi pritožbi in sodbo sodišča prve stopnje spremenilo tako, da je odškodnino za duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti zvišalo za 3.000 EUR.

3. Zoper sodbo pritožbenega sodišča tožnik vlaga revizijo. Izpodbija tisti del sodbe, s katerim mu ni bila prisojena višja odškodnina za telesne bolečine in nevšečnosti med zdravljenjem ter za duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti. Uveljavlja zmotno uporabo materialnega prava. Povzema dejanske ugotovitve nižjih sodišč ter zatrjuje, da sta sodišči telesne in duševne bolečine ovrednotili prenizko. Dodaja, da zaradi poškodbe ne more več igrati košarke, odbojke ali jahati konjev, da bo težje dobil službo, da ima težave pri vožnji z avtomobilom in da je zaradi poškodbe predviden hitrejši razvoj artroze desnega kolka.

4. Revizija je bila po 375. členu Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP) vročena toženki, ki nanjo ni odgovorila, ter Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije.

5. Revizija ni utemeljena.

6. Pravna podlaga za prisojo pravične denarne odškodnine je v 200. in 203. členu Zakona o obligacijskih razmerjih (ZOR), ki se v tej zadevi uporablja na podlagi 1060. člena Obligacijskega zakonika (OZ). Sodišče mora pri odmeri odškodnine upoštevati tako načelo individualizacije kot načelo objektivne pogojenosti višine denarne odškodnine. Prvo načelo zahteva določitev pravične denarne odškodnine glede na intenzivnost in trajanje bolečin ter strahu in glede na vse konkretne okoliščine posameznega primera. Drugo načelo terja upoštevanje pomena prizadete dobrine in namena odškodnine, kot tudi to, da odškodnina ne bi podpirala teženj, ki niso združljive z njeno naravo in namenom. Poleg tega nalaga sodišču, da zaradi enotnosti sodne prakse upošteva druge primerljive primere sodne prakse.

7. Izhodišče za odločanje o višini odškodnine so dejanske ugotovitve nižjih sodišč, na katere je revizijsko sodišče po tretjem odstavku 370. člena ZPP vezano. Iz teh ugotovitev izhaja, da je tožnik utrpel poškodbo hrustančnega robu sklepne ponvice desnega kolka in odrgnine zapestja ter glave.

8. Ni mogoče pritrditi tožnikovemu stališču, da mu je bila prisojena prenizka odškodnina za v reviziji zatrjevane oblike nepremoženjske škode. Iz obrazložitve sodbe pritožbenega sodišča izhaja, da je pri odmeri odškodnine ustrezno in pravilno upoštevalo vse okoliščine primera. Upoštevalo je intenzivnost in trajanje telesnih bolečin (hudih bolečin tožnik ni trpel, občasne zmerne bolečine pa bodo prisotne tudi v bodoče) ter nevšečnosti v času zdravljenja (predvsem hospitalizacijo, dve operaciji, uporabo bergel in dolgotrajni bolniški stalež). Pri prisoji odškodnine za duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti pa je upoštevalo vse ugotovljene posledice, torej predvsem trajne težave povezane s hojo. Revizijske navedbe, da tožnik trpi duševne bolečine, ki iz dejanskih ugotovitev nižjih sodišč ne izhajajo in da se bo njegovo zdravstveno stanje poslabšalo, pomenijo nedovoljeno izpodbijanje dejanskega stanja. Zato jih revizijsko sodišče ni upoštevalo.

9. Glede na navedeno in ob opravljeni primerjavi z drugimi podobnimi primeri oškodovancev, višja odškodnina ne bi bila utemeljena, niti za posamezne oblike nepremoženjske škode niti za nepremoženjsko škodo v celoti.

10. Ker revizijski razlog ni utemeljen, je revizijsko sodišče tožnikovo revizijo zavrnilo (378. člen ZPP).

PRILOGA 2 : Sodba III Ips 31/2005

Odločba:	Sodba III Ips 31/2005
Oddelek:	Gospodarski oddelek
Datum seje senata:	22.11.2005
Področje:	ODŠKODNINSKO PRAVO
Institut:	povrnitev škode - požari zaradi isker vlakovnih kompozicij - objektivna odgovornost - podlage odškodninske odgovornosti - krivda
Zveza:	ZGas člen 43. ZOR člen 173.

JEDRO:
Po določbi 1. odstavka 43. člena zakona o gasilstvu (Uradni list RS, št. 71/93 - v nadaljevanju: ZGas) stroške intervencije, ki izhajajo iz nalog gasilstva, krije občina. Izjeme od tega pravila so postavljene v 2. in 4. odstavku. Za to zadevo bi lahko prišla v poštev izjema, določena v 1. točki 2. odstavka, po kateri ne glede na določbo 1. odstavka krije stroške intervencije "povzročitelj, ki je požar ali nesrečo povzročil namenoma ali iz velike malomarnosti". Vendar v ugotovitvah nižjih sodišč ni podlage za sklepanje, da je bil kakšen od požarov povzročen s tako obliko krivde tožene stranke.

IZREK:
Revizija se zavrne.

OBRAZLOŽITEV:
1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbeni zahtevek, s katerim tožeča stranka zahteva, da ji tožena stranka povrne škodo v višini 10.636.781,00 SIT z zamudnimi obrestmi. Njeno pritožbo je pritožbeno sodišče zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo.

2. Sodbo pritožbenega sodišča tožeča stranka izpodbija z revizijo. Z njo uveljavlja revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava. Revizijskemu sodišču predlaga, da izpodbijano sodbo spremeni tako, da ugodi tožbenemu zahtevku.

3. Tožena stranka na revizijo ni odgovorila.

A. Relevantno dejansko stanje

4. Tožeča stranka zahteva (kot odškodnino) povrnitev stroškov gasilskih intervencij za požare v naravi zaradi isker vlakovnih kompozicij v času od 1.1.1997 do 23.5.1997. Stroške desetih intervencij je plačala Zavodu za gasilno in reševalno službo Sežana in Kraški gasilni zvezi, njihovo povrnitev pa zahteva od tožene stranke na podlagi določb ZOR.

5. V dokaznem postopku je bilo glede štirih primerov ugotovljeno, da je požar povzročila iskra; v treh tako ugotovljenih primerih zaradi blokade zavor. V enem primeru je sama tožena stranka ugotovila, da je požar verjetno povzročila iskra muzejskega parnega vlaka. Za preostalih pet primerov ni bilo na voljo ustrezne dokumentacije. Nižji sodišči nista ugotovili (s pomočjo izvedenca), da bi tožena stranka opustila potrebne varnostne ukrepe.

B. Razlogi za zavrnitev revizije

6. Po določbi 1. odstavka 43. člena zakona o gasilstvu (Uradni list RS, št. 71/93 - v nadaljevanju: ZGas) stroške intervencije, ki izhajajo iz nalog gasilstva, krije občina. Izjeme od tega pravila so postavljene v 2. in 4. odstavku. Za to zadevo bi lahko prišla v poštev izjema, določena v 1. točki 2. odstavka, po kateri ne glede na določbo 1. odstavka krije stroške intervencije "povzročitelj, ki je požar ali nesrečo povzročil namenoma ali iz velike malomarnosti". Vendar v ugotovitvah nižjih sodišč ni podlage za sklepanje, da je bil kakšen od požarov povzročen s tako obliko krivde tožene stranke.

7. Na podlagi zgoraj opisane ureditve ni mogoče izpeljati zaključka, ki ga ponuja revident, namreč, da bi moral povzročitelj požara občini nadomestiti stroške gasilskih intervencij tudi tedaj, ko požara ni povzročil namenoma ali iz velike malomarnosti. Revident se sicer pri tem sklicuje na temelje obligacijskega prava, načelo pravičnosti in "ustavne principe Ustave RS".

8. Revident vidi podlago svojega zahtevka v 173. členu ZOR. V zvezi s tem meni, da sta nižji sodišči zmotno uporabili določilo 43. člena ZGas, kar je povzročilo, da je bila s tem, kot pravi, "anulirana" določba 173. člena ZOR. Določba 173. člena ZOR postavlja domnevo vzročnosti pri objektivni odškodninski odgovornosti. Nobenega dvoma ni, da tožena stranka odgovarja po načelu vzročnosti za škodo, ki jo povzročijo njene vlakovne kompozicije, in da se v zvezi s tem uporablja tudi določba 173. člena ZOR. Vendar pa gre v tej zadevi za primer povrnitve stroškov gasilskih intervencij, ki je pravno posebej urejen z določbami 43. člena ZGas. Še drugače povedano, le stroški takih intervencij zaradi požara se poravnajo v skladu z določbami 43. člena ZGas, medtem ko se druga škoda (npr. škoda na poslopjih ali gozdu, ki ga zajame požar) povrne v skladu z določbami ZOR, ki urejajo odgovornost za škodo od nevarne stvari ali nevarne dejavnosti. To sta jasno in pravilno pojasnili že nižji sodišči, ko sta dali prednost posebnemu pravilu pred splošnejšim.

9. Ker se je izkazalo, da uveljavljani revizijski razlogi niso podani, prav tako ne tisti, na katere mora paziti po uradni dolžnosti (371. člen ZPP), je revizijsko sodišče revizijo tožene stranke zavrnilo (378. člen ZPP). Zavrnitev obsega tudi stroškovni del revizije.

PRILOGA 3: Iz obrazložitve sodbe VS RS, št.III Ips 58/2004

Odločba:	Sodba III Ips 58/2004
Oddelek:	Gospodarski oddelek
Datum seje senata:	07.06.2005
Področje:	NELOJALNA KONKURENCA
Institut:	nelojalna konkurenca - dobri poslovni običaji - izoblikovanost poslovnega običaja
Zveza:	ZVK člen 13, 13/1, 13/2.ZPP člen 380, 380/1.

JEDRO:
Če se običaj še ni razvil, je merilo pri odločanju v tej zadevi izključno nazor sodnika o primernosti ravnanja stranke s stališča poslovne morale. Pri presoji, ali je bilo ravnanje tožene stranke v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji, se lahko upoštevajo vse okoliščine primera.

IZREK:
I. Reviziji se ugodi, odločba sodišča II. stopnje se v točkah II. in III. izreka spremeni tako, da se zavrne pritožba in se v tem delu potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Tožeča stranka mora vrniti toženi stranki stroške pritožbenega in revizijskega postopka v višini 653.380,00 SIT v petnajstih dneh.

OBRAZLOŽITEV:
Davčna uprava Republike Slovenije je razpisala razpis za tiskanje in dobavo davčnih obrazcev za leto 1997. Na razpisu sta sodelovali tožeča in tožena stranka. Zaradi nižje ponujene cene je bila izbrana tožeča stranka, s katero je DURS sklenil pogodbo o tiskanju in dobavi davčnih obrazcev (v nadaljevanju: pogodba o tiskanju obrazcev). S pogodbo se je tožeča stranka zgolj zavezala, da bo obrazce po vnaprej določeni ceni ponudila kupcem. Namen te pogodbe je bil torej, da se zagotovi preskrba kupcev (in ne DURS) z obrazci. V 6. členu pogodbe o tiskanju obrazcev je bilo dogovorjeno, da DURS prenese na tožečo stranko izključno pravico do zalaganja in prodaje teh obrazcev.

Tožeča stranka je natisnila obrazce in jih prodajala. Isto je storila tožena stranka in sicer kljub neuspehu na razpisu in kljub 6. členu pogodbe o tiskanju obrazcev. Svojo, na razpisu višjo ceno, je tožena stranka znižala in tako postala tržni tekmec tožeči stranki. Leto prej, ko je bilo odločeno o tiskanju obrazcev za leto 1996, je bila izbrana tožena stranka. Tožeča stranka, čeprav je bila na razpisu neuspešna, toženi stranki ni konkurirala. Ravnanje tožeče stranke v letu 1996, je bilo torej drugačno kot ravnanje tožene stranke v primerljivem položaju leto kasneje.

Tožeča stranka je postavila glavna zahtevka na izročitev davčnih obrazcev in plačilo odškodnine. S podrejenim zahtevkom je zahtevala uničenje davčnih obrazcev.

Prvostopenjsko sodišče je vse tožbene zahtevke zavrnilo.